
Lektieintegreret undervisning som middel til at nå folkeskolens mål

Af **Flemming B. Olsen**
*Ph.d. og gæsteforsker,
Syddansk Universitet*

Af **Andreas Rasch-Christensen**
*Ph.d. og forsknings- og udviklingschef,
VIA University College*

Folkeskolen i Danmark har til formål at udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, som de kan. Den skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater, og den skal styrke tilliden til og trivslen i folkeskolen. Lektier, som fænomen og arbejdsform, blev med reformen i 2013 for første gang i skolehistorien skrevet ind i en lovtæst. Det på trods af, at lektiedebatten siden 2007 har efterspurgt en lovgivningsmæssig præcisering af lektiernes funktion.

Lektiedebatten i Danmark er i nyere tid udsprunget af omtalen af videnskabsjournalisten Alfie Kohns bog *The Homework Myth*, som blev grundlaget for en øget opmærksomhed på lektiers betydning for undervisningen og læringen. Kohn konkluderede i forlængelse af et metareview af 25 års amerikansk forskning, at man ifølge forskningen ikke kan sige, at lektier har en gavnlige effekt på læring, tværtimod. Den kendte dokumentarist Michael Moore har samme ærinde i sin film *Where to Invade Next*, idet han i Finland, hvor eleverne er verdensmestre i de faglige test, finder ud af, at eleverne ikke laver lektier. Dermed antyder han, at lektier ikke som sådan øger elevernes faglige udbytte.

I den danske lovgivning ses lektier nu i en sammenhæng med undervisning og læring i modsætning til

tidligere, hvor lektier blev betragtet som et enkeltstående fænomen. Tidligere var lektier synonymt med at gå i skole og lære. Men sådan er det ikke mere. Med den nye dagsorden er der slået hul i myten om lektiernes absolutte værdi som læringsredskab. Det stiller spørgsmål om, hvorvidt lektiers organisering er med til at højne læringen, eller om de tværtimod underminerer læringen. Er lektiers organisering en del af løsningen, eller er de en del af problemet?

Vi vil med artiklen analysere forståelsen af lektier og lektiernes funktion og forsøge at svare på, om lektierne med den nuværende organisering vil medvirke til, at folkeskolen når sine mål. Vi vil gøre det gennem analyser af nationale og internationale kvalitative og kvantitative undersøgelser. De analytiske greb er læringsteoretiske tilgange spejlet i de senere års nationale skoleudvikling, herunder den aktuelle skolereform.

Indledningsvist vil vi undersøge, hvordan lektier kan defineres.

Hvad er lektier?

I en alment accepteret amerikansk definition forstås lektier således:

"Lektier er en hvilken som helst form for arbejde i forbindelse med skolen, som er placeret uden for skoletiden, og for hvilket den lærende har det primære ansvar". (Hallam 2004: 5)

Definitionen har flere mangler; den siger ikke noget om lektiers forskellige formål, lektiers størrelse, graden af individualisering, graden af elevens valgfrihed, lektiers færdiggørelse eller den sociale kontekst.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (2015) i Danmark beskriver i hæftet *Lektiehjælp og faglig fordybelse – nye regler, nye muligheder* lektier således:

"Traditionelt forstås lektier som en opgave, eleven selvstændigt løser efter endt skoletid hjemme eller i en lektiecafe, men med folkeskolereformen er lektier tænkt som en langt mere integreret del af skolens virksomhed og arbejde med elevernes læring". (s. 15)

Ministeriets forståelse af lektier er en videreudvikling af den traditionelle tilgang, da lektier nu er tænkt som mere integreret i skolens virksomhed, og hvor eleven, på trods af fokus på dennes selvstændigt arbejde, kan arbejde sammen med andre og få hjælp fra uddannet personale.

Dertil kommer, at ministeriet giver bud på, hvilke former lektierne kan antage:

"at læse eller genlæse en tekst, udarbejde et konkret produkt (en skriftlig opgave, et mundtligt oplæg, en film med videre), indsamle information og forberede, reflektere, drøfte et spørgsmål eller emne med personer uden for skolen for på den måde at åbne skolen for omverdenen". (s. 15)

Ministeriet påpeger hermed, at lektierne får en anden funktion og organisation end tidligere; lektierne er et element i undervisningen, der skal styrke læring og fordybelse, og de skal være et redskab til at *åbne* skolen over for det omkringliggende samfund.

For at forstå, hvordan lektier er blevet sat på den politiske dagsorden, kan man anlægge to perspektiver: et skolepolitisk og et læringsteoretisk. Det skolepolitiske perspektiv ser på det grundlæggende princip om læringsmålstyret undervisning, der sætter elevernes læring og læringsudbytte tydeligere i centrum. Det læringsteoretiske perspektiv ser på teorier om læring, og hvordan synet på læring og læreprocesser og lektier kan betragtes i lyset af det forandrede læringssyn.

Det første perspektiv: princippet om læringsmålstyret undervisning

Undervisningen i den danske folkeskole skal nu principielt være styret af læringsmål i modsætning til tidligere, hvor pensum var styrende. Undervisningen skal tage udgangspunkt i, hvilket læringsudbytte den enkelte elev får ud af en given aktivitet, og ikke i, hvorvidt elevernes aktiviteter kan opfylde et pensumkrav. Lektieaktiviteter skal ses i denne sammenhæng. I undervisning ses lektier nu i samspil med elevens læringsudbytte og rejser spørgsmål om, hvordan lektier i det hele taget fremmer elevens læring og i givet fald hvordan. Princippet om læringsmålstyret undervisning knytter også an til differentieringsudfordringen, idet lektier ideelt set skal udfordre eleverne ud fra deres *forskellige* forudsætninger for at lære.

Historisk funderes dette første perspektiv i en justering af de danske læreplaner. Siden 2002 har læreplanerne været udformet som læringsmål, men gentagne evalueringer har vist, at målene ikke er blevet brugt aktivt i forhold til elevernes læring i den daglige undervisning. Fælles Mål blev evalueret af Dan-

marks Evalueringsinstitut (EVA) i 2012, men også i EVA's evalueringer af undervisningsdifferentiering i 2004 og 2011 behandlede brugen af Fælles Mål. 2012-evalueringen blev foretaget med udgangspunkt i fagene dansk og matematik, og evalueringen pegede på, at Fælles Mål pligtsskyldigt blev skrevet ind i elevplaner og årsplaner, men ikke blev brugt aktivt i forhold til elevernes læring i den daglige undervisning. De lærere, der deltog i evalueringen, pegede på, at målene var for diffuse, for vage, for brede, for omfattende og i nogle tilfælde ikke-prioriterede. Lærerne efterspurgte læreplaner, der kan støtte dem i deres planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning, og som kan være en hjælp til at differentiere undervisningen i forhold til elevernes forskellige forudsætninger (EVA 2011; 2012). Princippet om at styre undervisningen gennem læringsmål kan ses som et middel til at imødekomme et ønske om større klarhed om undervisningens mål. De politiske ønsker om at understøtte elevernes lektiearbejde på nye måder kan ses i det lys; lektier skal styrke elevens læringsudbytte, og de skal som pædagogisk og didaktisk aktivitet understøtte de mål, der er sat for skolens fag.

Det andet perspektiv: forandringer i læringssynet

Synet på læring og læreprocesser har ændret sig i de sidste par årtier, og man kan formode, at det ændrede læringssyn har spillet ind på ændringerne i skoleformen. Med læringssynet kan man stille spørgsmål om, i hvilken udstrækning forskellige elementer i undervisningen, herunder lektier, giver et bedre læringsudbytte, når eleverne arbejder individuelt *uden* for skolens fysiske kontekst eller i fællesskaber med andre elever og en professionel lærer i den fysiske kontekst.

Kort kan man sige, at læringssynet har bevæget sig fra en behavioristisk til en konstruktivistisk forståelse af læreprocesser. Den konstruktivistiske læringsfor-

ståelse er præget af to retninger. Den ene retning, den mentalkonstruktivistiske (som bl.a. Steen Beck 2016 kaldte den piagetske udlægning af konstruktivismen), har fokus på den enkelte lærendes indre kognitive proces. Den anden retning, den socialkonstruktivistiske (som oprindeligt kan henføres til Lev Vygotskys tænkning), retter opmærksomheden på de sociale og kulturelle sammenhænge, hvor læring foregår. Læring er en *social* proces, som sker i sociale relationer og interaktioner mellem mennesker. I den socialkonstruktivistiske forståelse har konteksten væsentlig betydning for læring. Læring er således forstået situeret (bl.a. Lave & Wenger 1991; Engeström 1999).

Når vi betragter læring som *situeret*, kan lektierne ses i sammenhæng med den undervisning og læring, de er inkluderet i. Lektier kan ses i de sociale *relationer og interaktioner*, lektiearbejdet foregår i. I denne forståelse vil læring svækkes, hvis lektiearbejdet har et svagt relationelt og interaktionelt grundlag. Det betyder endvidere, at forudsætningen for at konstruere viden er, at processer foregår i fællesskaber, hvor den lærende er en aktiv deltager. Set i et sådant lys kan man stille spørgsmål ved, om det er det mest hensigtsmæssige, at den lærende individuelt konstruerer viden i en kontekst, som er adskilt fra den øvrige undervisning, eller om det er mest hensigtsmæssigt, at den lærende konstruerer viden i fællesskab med andre deltagere.

Svaret på spørgsmålet vil ud fra det sociokulturelle perspektiv være, at den lærende bedst konstruerer viden ved at være aktiv deltager i et fællesskab, hvor aktiviteten foregår i en meningsfuld kontekst. Og hvordan er denne meningsfulde kontekst så rammesat? Rammesætningen af lektiearbejdet kan i den forståelse være undervisningen i skolen, da skolen i forhold til fag, undervisning og læring i disse henseender er den mest meningsfulde kontekst for eleven.

Det er i skolen, eleven har sine øvrige læringsaktiviteter, i fællesskab med sine klassekammerater og sammen med lærerne.

Det gældende læringsssyn er på den ene side bredt og præget af en socialkonstruktivistisk tankegang, hvis man læser på tværs af målene for skolens fag samt de ambitioner om krop og bevægelse, praktiske undervisningsformer m.v., som er formuleret i bekendtgørelsen. På den anden side præsenteres også et snævert læringsssyn, som er præget af et mere behavioristisk tankesæt, hvor skolen måles på en række operative resultatmål knyttet an til nationale test i dansk og matematik samt en kvantitativ trivselsmåling.

Uagtet det bredere eller snævre læringsbegreb skal lektiers tilknytning til undervisningen ses i forhold til ambitionen om at øge eleveres læringsudbytte og udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, som de kan. Alt i alt anlægger ministeriet et syn på læring, hvor denne sjældent betragtes isoleret fra de kontekster, hvorunder den foregår, hvilket bl.a. ses ved, at eleverne skal lave lektierne, mens de er på skolen. Skolen er den kontekst, hvor eleverne beskæftiger sig med skolerelateret læring og læreprocesser, og i det lys er skolen den naturlige ramme om lektiearbejdet.

Lovgivningen om lektier og lektiehjælp siges at have forskningsmæssig belæg, idet ministeriet på Danmarks læringsportal EMU'en referer til gennemgående forskningsresultater som argument for organiseringerne af lektiearbejdet.¹ Vi retter derfor først blikket mod international forskning og ser på nogle væsentlige fund heri.

International lektieforskning

I USA har der især siden 1980'erne eksisteret en stor kvantitativ forskningstradition for at undersøge lek-

tiers effekt. En lang række studier har benyttet forskellige former for test for at undersøge, om lektier har en effekt på eleveres faglige præstationer (Cooper 1989; Cooper et al. 2006). Siden 2009 har der især i Canada, men også i Tyskland, været en type af forskning, der har undersøgt lektiers sammenhæng med læreprocesser. Ulrich Trautwein et al. (2003; 2006), Pamela M. Warton et al. (2001) og Canadian Council on Learning (2009) er betydende forskergrupper inden for en læringsorienteret kvalitativ forskningstradition. De seneste resultater fra disse forskere peger på, at det ikke er den anvendte tid eller mængden af lektier, der er afgørende for det faglige udbytte. Den afgørende forskel er *lektieformer* og *arten af lektier*. Lektierne skal være udfordrende i forhold til elevernes forskellige forudsætninger og den feedback, som de modtager i tilknytning til deres lektiearbejde.

Disse resultater bekræftes i en undersøgelse af 7725 spanske udskolingselever fra folke- og privatskoler. De spanske skoleforskere fra universitetet i Oviedo har været optaget af lektiernes mængde og art. De har målt lektiernes effekt på elevernes faglige præstationer i naturfag og matematik og kontrolleret for socioøkonomiske variable. Som i de canadiske, amerikanske og tyske undersøgelser fik de spanske elever ikke mere ud af at lave lektier i lang tid. Ca. 60 minutter om dagen var den bedste ramme. Hvis eleverne brugte mere end 70 minutter om dagen, havde det faktisk en negativ effekt på deres præstationer i de to fag. Også elevernes måder at lave lektier på havde en effekt. Elever, der arbejdede alene uden hjælp fra mor eller far, klarede sig bedre. Der kunne spores en positiv sammenhæng mellem lektier og faglige resultater hos elever, der lavede deres lektier uden kontinuerlig hjælp fra andre. Afgørende var dog, at eleverne fik feedback fra kvalificerede lærere efter endt lektiearbejde (Fernández-Alonso et al. 2015)

Med John Hatties undersøgelser i Australien og New Zealand har skoleverdenen fået et omfattende empi-

¹ www.emu.dk/modul/forskning-om-lektier

risk afsæt for diskussionerne af en række elementer i undervisning og læring. Med udgivelsen *Synlig læring – for lærere* (2013) er synet på en best practice blevet revitaliseret. Hattie har med sit pointsystem også givet et grundlag for at analysere lektieproblematikken. Samlet set giver den gennemsnitlige score for lektier 0,29 (Hattie 2013: 37), hvilket er under de 0,40, som Hattie angiver som den gennemsnitlige effekt af en intervention i undervisningen.

Med forbehold for, at scorelisten ikke er en opskrift for et skolesystem, giver Hatties data alligevel spor, som vi kan følge i debatten om god undervisning. Det er også afgørende at bemærke, at Hatties undersøgelse er et metareview, hvorfor man må dykke ned i de bagvedliggende studier for at få nærmere indsigt i de enkelte delelementer såsom lektier. Ud fra metareviewet er der dog grundlag for at pege på, at lektierne ikke har en automatisk læringseffekt, og at lektiernes læringseffekt sandsynligvis er negativ fra de mindste klasser og et stykke op igennem skolesystemet. Det er også gennem Hatties review sandsynliggjort, at feedback-processer skal være til stede, før lektierne har en særlig positiv effekt.

Opsummerende kan man sige, at den internationale forskning først og fremmest stiller spørgsmål til, om lektier i det hele taget, og især på skolens laveste klassetrin, giver noget positiv læringsudbytte. Desuden kan man sige, at forskningen peger på, at det ikke er mængden af lektier eller den tid, eleverne anvender til lektier, der giver det bedste læringsudbytte, men derimod lektiernes form og art.

Lektieforskningen i Danmark

Man kan diskutere, om det er hensigtsmæssigt og tilstrækkeligt, at den forskning, som ministeriet henviser til, er fra lande, som har en andet undervisningskultur og -tradition end den danske. Vi vil derfor i det følgende se på nogle forskningsresultater og erfaringer fra Danmark, som kan understøtte den teoretiske

opfattelse af, at lektier giver bedst læringsudbytte, jo tættere på undervisningskonteksten de foregår.

I Danmark har lektiespørgsmålet forskningsmæssigt været underbelyst. Vi kan dog trække tre undersøgelser frem, som har forskelligt perspektiv: En rapport fra SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd), en ph.d.-afhandling og et projekt på fem Voksenuddannelsescentre (VUC'er).

I SFI-rapporten *Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen* fra 2013 undersøges sammenhængen mellem lektier og faglige præstationer. Konklusionen i rapporten (s. 174) er, at der tilsyneladende ikke er nogen sammenhæng mellem elevernes tidsforbrug på lektielæsning og elevernes faglige præstationer. Samtidig viser analysen, at elevernes socioøkonomiske baggrund har betydning for effekten af elevernes lektielæsning. Et interessant fund er også, at der er en svag negativ sammenhæng mellem lektiehjælp fra forældre og elevernes faglige præstationer. Jo mere lektiehjælp fra forældre, desto dårligere klarer eleverne sig fagligt. Som det vil fremgå senere, så bekræfter konklusionerne i SFI-rapporten i øvrigt den udenlandske forskning med hensyn til forældrenes lektiehjælp og sammenhængen mellem tidsforbrug og elevernes faglige præstationer.

I en ph.d.-afhandling *Lektielæsningens betydning for gymnasieelevers læreprocesser* (Olsen 2010) belyses det, hvilken betydning elevernes opfattelse af og læreres anvendelse af lektierne har for selve lektiearbejde. Lektierne undersøges her i sin situation og som en del af skolekonteksten. Lektierne er kontekstafhængige. Elevernes oplevelser af lektierne er betinget af deres forventninger til, hvad lektierne skal anvendes til, og hvilke krav lærerne har til deres lektiearbejde. For eleverne er der tale om en nødvendighedslogik. Lektiearbejdet afhænger af elevernes forståelse af, om lektierne er nødvendige i det pågældende fag og hos den pågældende lærer. Undersø-

gelsen konkluderer, at lektierne skal være meningsfulde, eleverne skal vide, hvilken kontekst lektierne skal indgå i, eleverne skal kende kravene til lektiearbejdet, lektierne skal være udfordrende, og arbejdet skal foretages med inspirerende artefakter.

I et toårigt projekt om lektieintegreret undervisning på fem VUC'er undersøges lektiearbejdets betydning for elevernes faglige præstationer. I projektet *Næsten lektiefri undervisning*, som omfattede 140 kursister over en toårig periode, er konklusionerne bl.a., at kursisterne i projektforsøget generelt har fået et højere karaktergennemsnit end kursisterne i de traditionelle klasser. Ligeledes er den sociale trivsel øget, og lærernes didaktiske orientering er styrket, når lektierne integreres i undervisningen.² En væsentlig forklaring på forbedringen af læring og undervisning er et princip om *samtidighed*. Alle kursister arbejder med lektierne i det samme rum, og den lærende arbejder med lektierne, samtidig med at disse skal anvendes til løsning af opgaver. Undervejs kan den lærende få hjælp fra læreren. Lærerne i undersøgelsen peger på, at der med den lektieintegrerede undervisning skabes grundlag for en øget bevidsthed om læringsmålene og et større kendskab til de enkelte elevs læringsproces. Samme ambitioner med lektier udtrykkes i forbindelse med den seneste skolereform.

Effekten af denne kontekstuelle sammenhæng kan illustreres med følgende to interviews med lærere fra projekt med lektieintegreret undervisning:

"En større del af undervisningstiden afsættes til kursisternes aktive arbejde med at tilegne sig stoffet. Sagt lidt indforstået har det betydet, at en del af den tid, der tidligere blev brugt til fælles undervisning i klasserummet er flyttet til øve rummet. Her er læreren tæt på den enkelte kursist,

hvis denne har brug for hjælp. Her er den tidligere frustration over ikke at forstå en opgave eller en tekst minimeret, fordi der er hjælp at hente straks. Og det betyder, at kursisterne afleverer flere og kvalitativt bedre skriftlige opgaver end tidligere, at de får læst flere tekster, og at de forstår dem bedre. Det tætte samarbejde mellem lærer og kursist betyder altså igen paradoksalt at selv om der bliver arbejdet med færre tekster og opgaver gennem et forløb som helhed, får den enkelte mere arbejde til side, fordi han/hun arbejder i et effektivt læringsmiljø, og således lærer mere" (Olsson 2013).

I dette citat lægger læreren vægt på, at kursisten kan få hjælp med opgaver, *samtidig* med at der bliver arbejdet. Dermed får kursisten lært mere og får arbejdet med flere opgaver, end hvis arbejdet lå uden for konteksten. Vi kan således sige, at der er tale om et "samtidighedsprincip", hvilket kan ses som et mere operationelt begreb for termerne kontekst og situation.

"Det lektiefri koncept betyder, at alt arbejde foregår i klassen, og at jeg har en god føling med, hvor skoen trykker hos de fagligt svage. De kan således få den individuelle hjælp, de har brug for, og de stærke og mere selvhjulpne kursister klarer sig selv eller hjælper hinanden. Jeg kan også samle en mindre gruppe, som så får den ekstra opmærksomhed samlet og uden at føle sig dumme. Dette gælder også ved tekstlæsning og arbejde med tekster. Selv om jeg benytter flere metoder ved tekstlæsning, f.eks. højtlesning på klassen, læsning parvist, oplæsning af mig osv., så foregår det oftest ved at de fleste vælger at læse for sig selv, og jeg tager en mindre gruppe med læseproblemer med over i et hjørne, hvor vi så i fællesskab kan læse teksten op. Det betyder, at alle får læst teksten og således har

² Læs mere på www.lektielet.dk

et udgangspunkt for at arbejde med opgaverne bagefter. Disse er også, så vidt muligt, differentierede, så alle har mulighed for at nå nogle af opgaverne" (ibid.).

I dette citat lægger læreren vægt på, at lektieintegrationen giver mulighed for at differentiere undervisningen, så den i højere grad kommer til at passe til de enkelte kursisters faglige niveau og interesse. Differentiering i undervisning er mål for undervisningen i den danske folkeskole.

Opsummerende kan man sige, at forskningen i Danmark understøtter og supplerer den internationale forskning. Den danske forskning stiller ligeledes spørgsmål ved, om lektierne giver et øget læringsudbytte, men supplerer med den pointe, at lektierne giver størst læringsudbytte, når de laves i en kontekstuel sammenhæng med undervisningen. Denne pointe understøtter det sociokulturelle læringssyn.

Når den danske folkeskole ser lektiearbejdet gennem det sociokulturelle læringssyn ved at placere lektiearbejdet på skolen med hjælp fra skolens personale, er det for at øge alle elevers faglige løft og for mindske skolens sociale slagside, hvilket er skolens overordnede målsætning.

Lektienes sociale slagside

I et forsøg på at mindske skolens sociale slagside har regeringen i 2014 implementeret en obligatorisk lektiehjælp, som er placeret på skolen. Hvorvidt lektiehjælpen udvikler sig til en ressource for *alle* elever, er endnu for tidligt at fastslå. Dog indikerer en undersøgelse foretaget af Danmarks Lærerforening (offentliggjort 13. januar 2016 på www.folkeskolen.dk), at kun en mindre gruppe af de fagligt svage elever har glæde af lektiehjælpen. Undersøgelsen bygger på en rundspørge hos folkeskolernes tillidsrepræsentanter:

Procentdel som vurderer, at lektiehjælpen understøtter eleverne (tallene angiver andelen, der har svaret "i høj grad" eller "i nogen grad") (Bjerril 2016):

51 % De fagligt stærke elever

54 % Eleverne midt imellem

35 % De fagligt svage elever

Folkeskolernes tillidsrepræsentanter angiver, at efter deres opfattelse får 35 % af de fagligt svage elever et fagligt udbytte af lektiehjælpen, og omkring halvdelen af de andre elever får et fagligt udbytte af lektiehjælpen. Undersøgelsen indikerer tydeligt, at lektiehjælpen tilsyneladende ikke er det mest velegnede middel til at mindske skolens betydning af den sociale baggrund i forhold til faglige resultater. Det kan stille spørgsmål om, hvorvidt det er lektier som sådan, det er galt med (altså kravet om at lave dem), eller det er i lektiehjælpens organisering, problemet findes.

Hvordan er det gået med lektiehjælpen efter reformen?

Organisering af lektiehjælpen har været meget forskellig. På nogle skoler har den været varetaget af pædagoger i indskoling og mellemtrin, mens lærere har stået til rådighed for lektiehjælp i udskolingen. Lektiehjælpen er på 75 % af skolerne bemandet overvejende (52 %) eller udelukkende af lærere (23 %) (DLF 2015).

Nogle steder er lektiehjælpen foregået fagopdelt i fagværksteder, mens der på andre er sket en skarp adskillelse af lektiehjælp og faglig fordybelse. Indholdet af lektiehjælpen er hovedsagelig udmøntet som lektiecafeer (82 %) og som læsebånd og er på ca. halvdelen af skolerne lagt i særskilte blokke på enkelte dage. 75% af de skoler, der har lektiecafeer har lektiecafé 2-3 gange om ugen (ibid.).

Tilsyneladende har lektiehjælpen generelt reduceret lektiemængden. Således vurderer 77 % af tillidsre-

præsentanterne i DLF's undersøgelse, at lektiehjælpen i høj eller nogen grad medvirker til, at eleverne har færre lektier, de skal lave efter skoletid.

Men lektiehjælpen mangler generelt en stærk faglig sammenhæng. Således vurderer godt en tredjedel (37 %) at lektiehjælpen i høj og i nogen grad en integreret del af fagundervisningen, og godt halvdelen (58 %) vurderer at lektiehjælpen i høj og i nogen grad har en direkte faglig sammenhæng (ibid.).

Når lektier i stort omfang mangler samspil med den faglige sammenhæng, kan man tvivle på, om de tilgodeser ministeriets intention. Ifølge denne skal lektier hænge sammen med den pågældende undervisning i klasserummet, og lektier skal kvalificeres, forklares og følges op i undervisningen. I den praktiske organisering på mange folkeskoler følges lektier ikke op på en sådan måde, at de får en tydelig funktion. Derved mindskes en tydelig sammenhæng mellem undervisningens mål og lektiernes indhold.

Det kan i forlængelse heraf ikke undre, at en overvejende del af eleverne ikke anser lektiehjælpen som en ressource. Således bruger blot 7 ud af 10 elever lektiecafeerne mindre end en time eller slet ikke til lektiearbejde. Ellers bruger de den til fysisk aktivitet eller afslapning (SFI 2015: 3).

Spørgsmålet er fortsat ikke kun, om lektiehjælpen med tiden kan fungere ud fra måldokumenternes intentioner, men også om tilgangen, indramningen og implementeringen hviler på et forsknings- og læringsbaseret grundlag.

Konklusion

Dele af den empiriske forskning sætter spørgsmålstegn ved lektiers egentlige læringspotentiale, hvis man ser lektier i traditionel forstand. Dvs. som hjemmearbejde uden for skolens mure, hvor den primære faglige sparringspartner ikke er de professionelle.

Empirien peger på, at lektiers betydning for læring øges ved at fokusere på kvalificerede sammenhænge til den forudgående undervisning. Altså kendt stof, men samtidig med muligheder for at udfordre elever ud fra deres forskellige forudsætninger. Den empiriske forskning fremhæver også vigtigheden af tæt involvering af fagprofessionelle lærere, når lektiearbejdet skal evalueres og vurderes i et fremadrettet perspektiv sammen med eleverne.

Med eller uden samspil med den empiriske forskning så har det teoretiske perspektivskifte på lektier rettet tilsvarende opmærksomhed på konteksten og relationernes indvirkning på lektier. Elever lærer i de sammenhænge, hvor denne del af deres læring ellers foregår. I skolen, med kammeraterne og med lærerne.

Sammenholdes den empiriske forskning med den teoretiske udvikling, så indikeres der et skifte mod lektieintegreret undervisning eller måske sågar afskaffelse af lektiebegrebet til fordel for faglig fordybelse eller andre skoleintegrerede begreber. Lektier bliver integreret i skolen, som vi f.eks. kender det fra andre landes skolesystemer. Dette skifte er efterstræbt i den seneste danske skolereform fra 2013. Som undersøgelser fra SFI og Danmarks Lærerforening indikerer, halter meget af lektiearbejdet på skolerne bagefter for at kunne leve op til denne kontekstuelle sammenhæng.

Med artiklen har vi forsøgt at belyse, om lektierne med den nuværende organisering vil medvirke til, at folkeskolen når sine mål om øget læringsudbytte for alle elever. Svaret er ikke entydigt. Meget tyder dog på, at lektiehjælp rent strukturelt i højere grad skal integreres som faglig fordybelse i den undervisning, som lektierne er en del af. Dette kan sikre, at lektierne understøttes af fagprofessionelle lærere, samtidig med at arbejdet og læringen foregår. Faglig

fordybelse med feedback fra lærere kan øge læringsudbyttet, mens skolekonteksten og samværet med de andre elever prioriterer de relationelle sider af lektiearbejdet.

Men nye spørgsmål har også rejst sig. Organiseringen af lektiearbejdet gør det ikke alene. Formen og arten af lektiearbejdet har formentlig, som forsknin-

gen peger på, ligeledes en væsentlig betydning for lektiernes mulighed for at understøtte elevernes læring. Som ministeriet indikerer i sin beskrivelse af lektiernes form, så kan lektier have mangfoldige former. I hvilken udstrækning lektierne bliver varieret, så de understøtter den kreative, innovative og selvstændiggørende undervisning, ved vi ikke nok om endnu.

Litteratur

- Beck, S. (2016): *Veje til viden*. København: Frydenlund.
- Bjerril, S. (2016): "Undersøgelse: Lektiecaféerne styrker ikke svage elever". <https://www.folkeskolen.dk/578835/undersogelse-lektiecafeerne-styrker-ikke-svage-elever>
- Canadian Council on Learning (2009): *A systematic review of literature examining the impact of homework on academic achievement*. Canadian Council on Learning.
- Christensen, E. (2015): "Globale baciller banker på". Interview med Pai Sahlberg <http://www.folkeskolen.dk/566141/globale-baciller-banker-paa>
- Cooper, H. (1989): "Synthesis of Research on Homework". I *Educational Leadership*, 85-91.
- Cooper, H., Robinson, J.C., & Patall, E.A. (2006): "Does homework improve academic achievement? A synthesis of research 1987-2003". I *Review of Educational research*, Vol.76, No. 1, 1-62.
- Danmarks Lærerforening (2015): *Undersøgelse af udmøntning og organisering af lektiehjælp og faglig fordybelse på skolerne*. Danmarks Lærerforening.
- Det Nationale Institut for regioners og kommuners analyser og forskning (2015): *Pædagogiske medarbejders oplevelser og erfaringer i den nye skole*. København: KORA
- Engeström, Y. (1999): "Situated Learning at the Threshold of the New Millennium". I Bliss, J., Säljö, R., & Light, P. (red.): *Learning Sites. Social and Technological Resources for Learning*. Oxford: Pergamon.
- EVA (2011) *Undervisningsdifferentiering som bærende princip*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA (2012). *Fælles Mål. En undersøgelse af lærernes brug af Fælles Mål*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Hallam, S. (2004): *Homework. The Evidence*. London: Institute of Education, University of London.
- Hattie, J. (2012): *Synlig læring – for lærere*. Frederikshavn: Dafolo.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991): *Situated learning – legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (2015): *Lektiehjælp og faglig fordybelse– nye regler, nye muligheder*.
- Olsen, F.B. (2004): "Har du lavet dine lektier i dag?" I *Gymnasiepædagogik*, nr. 53. Odense: Syddansk Universitet.
- Olsen, F.B. (2010): *Lektielæsningen betydning for gymnasieelevers læreprocesser*. Ph.d.-afhandling. Odense: Syddansk Universitet.
- Olsen, F.B. (2013): Rapport for "Næsten lektiefri læringsrum" på fem VUC'er i Region Midtjylland. Herning.
- Fernández-Alonso, R.; Suárez-Álvarez, J.; & Muñoz, J. (2015): "Adolescents' homework Performance in Mathematics and Science". I *Journal of Educational Psychology*, Vol 107, nr. 4, 2015, s. 1075-1085.

- SFI (2013): *Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
 - SFI (2015): *Hovedresultater fra de første rapporter i følgeforsknings- og evalueringsprogrammet til folkeskolereformen*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
 - Trautwein, U. & Köller, O. (2003): "The Relationship Between Homework and Achievement – Still Much of a Mystery". I *Educational Psychology Review*, Vol. 15, nr. 2, 2003, s. 115-145.
 - Trautwein, U.; Lüdtke, O.; Kastens, C.; & Köller, O. (2006): "Effort on Homework in Grades 5-9: Development Motivational Antecedents, and the Association With Effort on Classwork". I *Child Development*, Vol. 77, nr. 4, 2006, s. 1094-1111.
 - Warton, P.M. (2001): "The Forgotten Voices in Homework: Views of Students". I *Educational Psychologist*, nr. 36 (3), 2001, s. 155-165.
-